

יום ד', כ"ב ב תשס"ג (26 במרץ)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

מגיעים אנו היום, **כ"ב באדר ב'**, לאות **פ** במסעינו האל"ף-בי"תי החודשי...

פ – האות **פ** מייצגת את איבר הדיבור – **הפה**. כאשר ברא אלוקים את האדם, נאמר: **”ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה.”** [בראשית ב' 7] רש"י מבאר שם כי אמנם **”אף** בהמה וחיה נקראו נפש חיה”, אך הדבר המבדיל בין האדם לבינם הוא **”שנתוסף בו דעה ודיבור.”**

כח הדיבור מעמיד את האדם בדרגה הגבוהה ביותר בין ארבעת סוגי הנבראים: דומם, צומח, חי, מדבר. באמצעות הדיבור, יכול האדם לבטא את הגיגי הנפש ורעיונותיה, ולהעבירם לאחרים; אשר על כן, מהווה הדיבור בסיס לכל תרבות וחברה אנושית. כל מעשה ופעולה, ויהיו אלה במישור הרוחני, הגשמי או הרגשי, לא יצאו מן הכח אל הפועל, אלא אם כן ימצא ביטוי במלים, בין אם תאמְדנה המלים ובין אם לא. כדרך שמנסח זאת המהר"ל: **”העין הוא התחלה... הפה גומר שהוא מוציא הדיבור לפועל.”** [נצח ישראל פ' ט']

גם מבחינה הלכתית, לעתים תכופות אין די במחשבה בלבד, ויש לבטא את הדברים בפה. עיקרון זה ידוע כ”דברים שבלב אינם דברים” [מסכת קידושין מ”ט:]. **הספרי** מציין שבכל מקום בו נאמרה המילה **”זכור”** בקשר למצוה מסויימת, צריכה לבוא הכרזה בפה כדי לקיים את המצוה במלואו. כך, דרך משל, מצוות **”זכור את אשר עשה לך עמלק”** [שקראנו אותה לאחרונה בפר' **”זכור”**] – דורשת שלפחות פעם בשנה נקרא בציבור את פרשת עמלק. בדומה לכך, סומך התלמוד [מסכת פסחים ק”ו.] את המצוה לומר קידוש על היין בשבת, על הפסוק **”זכור את יום השבת לקדשו.”** [שמות כ' 8]

הרמב"ם כותב שאף התשובה אינה מושלמת ואינה פועלת את פעולתה כל עוד אין החוטא מביע את חרטתו בצורת **”וידוי בפה”** [הלכות תשובה ב' ד']. ישנם נושאים הלכתיים נוספים רבים בהם להחלטה שבלב, ותהיה כנה ככל שתהיה, אין כל השפעה, אלא אם כן תבוא לידי ביטוי מילולי. אין אחד השותפים לעיסקה יכול לטעון שהוא **”התכוון”** לתנאים מסויימים; הקידושין מקבלים תוקף הלכתי רק עם הכרזתו של החתן **”הרי את מקודשת...”**; ולמרות החלטתו הכנה וכוונתו של האדם לסלק לפני פסח את כל החמץ, עליו לבטל ולהפקיר את החמץ על ידי הכרזה בפיו.

בסדר האל"ף-בי"ת קודמת האות **ע** לאות **פ**, שכן ראשית רואה **העין** את הדברים, ואז מבטא **הפה** את המחשבות. ישנו מקום אחד, על כל פנים, בו הוחלפו מקומותיהן של שתי אותיות אלה. בספר **”איכה”**, המקונן על חורבן ירושלים ובית המקדש, נכתבו ארבעת הפרקים הראשונים בסדר אלפביתי. בשלושה מתוך פרקים אלה, קודמת האות **פ** לאות **ע**, תחת שתבוא אחריה. תופעה חריגה זאת מרמזת לנסיבות ששררו בזמן חורבן בית המקדש [הראשון]. בית המקדש חרב משום שהעם סטה מדרכי ה' ולא בטח בו. מצב דומה היה כאשר שבו המרגלים משוט בארץ והכריזו: **”לא נוכל לעלות אל העם... ארץ אוכלת יושביה היא.”** [במדבר י"ג 31-32]. חז"ל התייחסו לחוסר האמונה, אותו הפגינו גם המרגלים וגם אותם אנשים אשר מעשיהם הרעים גרמו לחורבן הבית, וראו בהיפוך האותיות **ע** ו-**פ** רמז לדבר.

”כי לא יטוש ה' עמו, ונחלתו לא יעזוב.” [תהלים צ"ד 14]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי**

בשמחה ובטוב לב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

תשס"ג (26 במרץ)

יום ד', כ"ב ב

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

וכך אמרו – "מפני מה הקדים פ"א לעי"ן? מפני מרגלים שדיברו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם." [סנהדרין ק"ד.]

"כי לא יטוש ה' עמו, ונחלתו לא יעזוב." [תהלים צ"ד 14]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום רביעי

בשמחה ובטוב לב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל